

# MODÜL 1

## TOPLUMSAL CİNSİYET VE KIZLARIN EĞİTİMİ

ÖĞRENCİ DESTEK PROGRAMI  
ÖZELLİKLE KIZ ÇOCUKLARININ  
OKULLULAŞMA ORANININ ARTIRILMASI  
PROJESİ



© Bu modül, Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşması Oranının Artırılması Projesi kapsamında Öğrenci Destek Programının bir bölümü olarak hazırlanmıştır. Eğitim amacı dışında çoğaltılması, yayınlanması ve kopya edilmesi yasaktır.

Toplumsal Cinsiyet ve Kızların Eğitimi Modülü, L. YAKUT TEMÜROĞLU SUNDUR  
ve Dr. AYŞE ŞULE ÇAĞLAR tarafından hazırlanmıştır.

Bu modül, formatör rehber öğretmenlerin verdikleri geribildirimler doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiştir.

**2012**

## BAŞLARKEN

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıplaşmış düşünce ve davranış örüntüleri hala kız çocuklarının eğitimlerinin önündeki en büyük engellerden biri olarak durmaktadır. Kız çocuklarının eğitiminin önemi aileler ve toplum tarafından henüz anlaşılammıştır. Ülkemizde sadece kız oldukları için okula kaydettirilmeyen ya da kaydettirilseler bile okuma yazma öğrendikten sonra okuldan alınan binlerce kız çocuğu vardır. Çocuklar için eğitim bir seçenek değil, ihtiyaçtır. Çocukların sağlıklı bir biçimde gelişebilmesi, sosyalleşmesi, bir birey olarak kendi ayaklarının üzerinde durabilmesi, bir meslek sahibi olarak ülkenin üretimine katkıda bulunması eğitim almasıyla gerçekleşir. Kız çocuklarını okula göndermeyen toplumlar kapasitelerinin ancak yarısından yararlanırlar. Çünkü nüfusun yarısını oluşturan kız çocuklarının zihin gücünden ve potansiyellerinden faydalanamamaktadırlar. Dolayısıyla toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin kalıplaşmış düşünce ve davranış örüntülerine ilişkin farkındalık kazandırmak kız çocuklarımıza en önemli haklarından biri olan eğitim hakkında yararlanmasını sağlayacaktır.



## OTURUMUN AMAÇLARI:

Öğrencilerin:

- Toplumsal cinsiyet kavramını öğrenmelerini,
- Toplumsal cinsiyet rollerinin sınırlayıcı etkilerini fark etmelerini,
- Toplumsal cinsiyet rolleriyle kız çocuklarının eğitimi arasındaki bağı kurmalarını,
- Eğitimin önemini anlamalarını,
- Okul dışında kalan arkadaşları için neler yapabileceklerini tartışmalarını sağlamaktır.

## MODÜL EYLEM PLANI

- ❑ Bu modülde yer alan ve uzun bir süreye gereksinim duyulan etkinliklerin iki ya da daha fazla oturumda uygulanması önerilmektedir. Bu yüzden etkinlikler için süre verilmemiştir.
- ❑ İlk oturuma burada verilen **Isınma** etkinliğiyle başlayın. Eğer grup çalışması yapıyorsanız her oturumun başında kısa bir ısınma etkinliği uygulayın.
- ❑ Oturumun konusunu açıkladıktan sonra **Açıklama/Tartışma** bölümünü kullanarak öğrencileri bilgilendirin.
- ❑ **Etkinlikleri** uygulayın ve değerlendirme sorularını mutlaka sorun.
- ❑ Birden fazla oturum yaptığınızda oturumlar arasında öğrencilere geçen oturumda öğrendikleri becerileri kullanıp kullanmadıklarını sorun.

## ISINMA OYUNU: RESMİNİ ÇİZ

**AMAÇ:** Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ön yargılarını fark etmelerini sağlamak

**MALZEME:** A4 kâğıdı

**KİMLER İÇİN:** 4. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Bugünkü oturumumuza bir etkinlikle başlayalım. (Katılımcıların her birine bir A4 kâğıdı dağıtın). Etkinliğimizin adı “Resmini Çiz” Adından da anlaşılacağı gibi bu etkinlikte resim çizeceğiz. Güzel resim çizip çizmeniz önemli değil, eğer istemezseniz kimse resimlerinizi görmeyecek. Onun için isterseniz çöp insan da çizebilirsiniz. Şimdi sizlerden söylediğim mesleklerin resimlerini çizmenizi istiyorum (Her meslekten sonra durun ve aralarda gezinerek tüm katılımcıların resimlerini çizdiğinizden emin olun): Pilot, çiftçi, hemşire, halterci, futbolcu, okul müdürü, taksi şoförü, cerrah, avukat, terzi (Zamanınız kısıtlıysa mesleklerden sadece beşini -pilot, hemşire, halterci, okul müdürü ve terzi- çizdirebilirsiniz).
- Kim resimlerini paylaşmak ister? (Gönüllü katılımcıların resimlerini paylaşmalarına izin verin. Şu soruları sorun, meslekleri ve sayıları tahtaya yazın)
  - Kaçınız pilotu (çiftçiyi, halterciyi, futbolcuyu, taksi şoförünü, avukatı, okul müdürünü ve cerrahı) kadın çizdi?
  - Kaçınız hemşireyi ve terziyi erkek çizdi?
- (Şu soruları tartışın):
  - Neden bazı mesleklerde aklımıza önce kadınlar bazılarında da erkekler geliyor sizce?
  - Kadınlar ve erkekler her mesleği yapamazlar mı? Neden?
- Ülkemizde kadın mühendis, çiftçi, taksi şoförü ve cerrah var. Hatta kadın pilot, halterci, futbolcu, futbol hakemi de var. Aynı şekilde erkekler de artık hemşire olabiliyorlar. Okul müdürü deyince çoğumuzun aklına önce erkek müdürler geliyor; oysa sayıları az da olsa kadın müdürlerimiz de var. Dolayısıyla, meslekler kadın ve erkek meslekleri olarak ayrılmazlar. İsteyen herkes her mesleği seçebilir ve yapabilir. Aynı şekilde spor dalları da kadın ve erkek sporları diye ayrılmazlar. Günümüzde ülkemizde olmasa da dünyada her spor dalını yapan kadınlar var. Sanat açısından bakarsak kadınlar da erkekler de her tür sanat dalını seçebilirler. Örneğin bale. Bale, belli kuralları olan bir dandır. Bale ülkemizde genellikle kızlar için cazip olsa da erkek çocuklar arasında da bu sanat dalını seçen vardır. Yine aynı şekilde tüm müzik aletleri erkek ve kadınlar tarafından çalınabilirler. Örneğin çok güzel darbuka ya da elektrogitar çalan kadınlar da vardır.

## AÇIKLAMA/TARTIŞMA

**AMAÇ:** Öğrencilerin cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını anlamalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, katılımcı sayısı kadar Uygulama Sayfası 1'in çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 4. sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Bu oturumumuzda sizlerle kızlar ve erkekleri tartışacağız. (Tahtaya KIZLAR ve ERKEKLER diye yazarak tahtayı ikiye bölün). Sizce kızlarla erkekler arasında ne gibi farklar var? (Yanıtları tahtaya yazın). Sizce erkekler bazı konularda kızlardan daha mı iyiler? Hangi konular bunlar? Kızların erkeklerden iyi olduğu konular var mı? Neler? (Katılımcıların söylediklerini tahtaya yazın). Sizler kızların bu konularda (tahtaya yazdığınız maddeleri okuyun), erkeklerinse şu konularda (tahtaya yazdığınız maddeleri okuyun) daha iyi olduğunu düşünüyorsunuz, öyle mi? (Tahtadaki KIZLAR ve ERKEKLER başlıklarının yerlerini değiştirin). Peki, şimdi bir bakalım. Kızlar, erkeklerin yaptıklarını yapamazlar mı? (Günlük hayattan ve televizyon programlarından örnekler verin). Peki, erkekler kızların yaptıklarını yapamazlar mı? (Günlük hayattan ve televizyon programlarından örnekler verin).
- Bizler biyolojik ve fiziksel özelliklerimizden dolayı kız ve erkek olarak doğarız. Bunlar bizim cinsiyetlerimizdir. Fiziksel ve biyolojik olarak elbette ki farklılıklarımız var. Örneğin erkekler çocuk doğuramazlar. Bunu ancak kadınlar yapabilir. Ya da kadınlar sakallı olamazlar. Erkeklerin sakalı olur. Örneğin genellikle kadınlar daha uzun yaşarlar. İşte tüm bunlar fiziksel özelliklerimizdir. Ama bir de ailemizin, okulun ve çevremizin bize öğrettikleri var. Örneğin kızlar futbol oynamaz, erkekler yemek pişirmez gibi. Ama fiziksel özelliklerimiz yani kız ya da erkek oluşumuz bunları yapmamıza engel değildir. Ancak ailemiz ve toplum bize “sen bunu yapamazsın; çünkü sen kızsın” ya da “sen bunu yapamazsın; çünkü sen erkeksin” der.
- Ailemizin ve toplumun erkek ve kız olarak bizden beklentileri, bize verdiği roller ve sorumluluklar vardır. İşte biz buna toplumsal cinsiyet diyoruz. Yani biyolojik olarak doğuştan getirmediğimiz bir takım özellikler ya da roller ailemiz ve toplum tarafından bize öğretilir, erkek ve kadınlara ayrı ayrı sorumluluklar verilir. Nedir bu sorumluluklar, söylemek isteyen var mı? (Katılımcıların yanıtlarını alın). Örneğin ev işlerini yapmak, çocuklara bakmak kadınların görevi olarak düşünülür. Erkeklerden de çalışıp eve ekmek getirmesi beklenir. Oysa ki, erkekler de ev işlerini yapabilir, çocuklara bakabilirler. Diğer yandan kadınlar da çalışarak eve ekmek getirebilirler.

- ❑ Hadi gelin şimdi bir etkinlik yapalım. (Uygulama Sayfası 1'i dağıtın. Yönergeyi bir kez daha açıklayın ve bitirince her bir maddeyi tartışın. Aşağıda maddelerin açıklamaları verilmiştir).

## CİNSİYET Mİ, TOPLUMSAL CİNSİYET Mİ?

1. Kadınlar, erkeklere göre genellikle daha uzun yaşarlar. (**Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet** – Yapılan bazı araştırmalar, kromozom ve hormonlarındaki bazı farklılıklar nedeniyle kadınların erkeklere göre daha uzun yaşadığını ortaya koymuştur. Ancak kadınların stresle baş etme becerilerinin erkeklere göre daha iyi olmasından ve kadınların erkeklere nazaran daha az sigara ve alkol tüketmelerinden dolayı kalp hastalıkları gibi kronik hastalıklara daha geç yakalandıklarını ve bu nedenle daha uzun yaşadıklarını savunan araştırmacılar da vardır )
2. Kızların okumasına gerek yoktur, çünkü evlenince onlara kocaları bakar.(**Toplumsal cinsiyet**. Bir ülkenin nüfusunun yaklaşık yarısı kadınlardan yarısı erkeklerden oluşur. Eğer kızlar okuyup meslek sahibi olmazlar ise ülkenin yarısının beyninden ve işgücünden yararlanılmıyor demektir. Eğer % 100 üreten bir ülke olmak istiyorsak kızlar da okumalı ve bir meslek sahibi olmalıdırlar. Bu tip bir düşünce sadece kızlar için değil, erkekler için de haksızlıktır. Çünkü değişen hayat şartları, sadece erkeğin eve ekmek getirmesini zorlaştırmaktadır. Bu yükü kadın ve erkeğin eşit olarak bölüşmesi en uygun olanıdır).
3. Kadınlar daha duygusaldır. (**Toplumsal cinsiyet**. Araştırmalar erkeklerle kadınların duyguyu aynı düzeyde hissettiklerini, ancak kadınların duygularını daha rahat ifade ettiklerini öne sürmektedirler).
4. Erkekler ağlamaz. (**Toplumsal cinsiyet**. Erkeklerin de üzüldüklerinde ya da acı çektiklerinde ağlamaları normaldir. Ama toplumumuzda ağlamanın zayıflık olduğu inancı güçlü olduğu için erkeklerin ağlaması zayıflık ya da ayıp olarak görülmektedir).
5. Kadınlar her mesleği (örneğin mühendislik gibi) yapamazlar.(**Toplumsal cinsiyet**. Ülkemizde ve dünyada kadınlar erkeklerin yapabildiği tüm işleri yapabilmektedirler).
6. Kadınlar doğum yapabilir; erkekler yapamazlar. (**Cinsiyet**)

7. Çocuğa bakmak kadının işidir. **(Toplumsal cinsiyet.** Bir çocuğa sadece annesi değil, babası da mama yedirebilir, altını değıştirebilir, gezdirebilir, ağlayınca avutabilir, onunla oyun oynayabilir ve duygularını onunla paylaşabilir).
8. Kadınların daha büyük mideleri, karaciğerleri ve böbrekleri vardır; ancak erkeklerin akciğerleri daha büyüktür. **(Cinsiyet).**
9. Kadınlar daha fazla konuşurlar. **(Toplumsal cinsiyet.** Yapılan bir araştırmada kadınların da erkeklerin de günde ortalama 16.000 kelime kullandıklarını ortaya koymuştur. Konuşkanlık bir cinsiyet özelliği olmaktan çok bir kişilik özelliğidir).
10. Erkekler daha rekabetçidirler. **(Toplumsal cinsiyet.** Toplumumuzda erkeklere rekabetçi olmaları, kızlara ise işbirliği yapmaları öğretilir).
11. Pembe kızların rengi, mavi erkeklerin rengidir. **(Toplumsal cinsiyet).**
12. Erkeklerin dişleri genellikle daha uzun süre dayanır. **(Cinsiyet).**
13. Erkekler matematikte daha iyidirler. **(Toplumsal cinsiyet.** Son zamanda yapılan araştırmalar kızlara da eşit fırsat tanındığında matematikte erkek çocuklar kadar iyi olduklarını ortaya koymuştur.)
14. Erkekler yemek yapamazlar. **(Toplumsal cinsiyet).**
15. Kadınlar sıcağa soğuktan daha fazla dayanırlar, erkekler ise soğuğa sıcaktan daha fazla dayanırlar. **(Cinsiyet).**

**UYGULAMA SAYFASI 1: CİNSİYET Mİ, TOPLUMSAL CİNSİYET Mİ?**

Aşağıdaki ifadeleri okuyun. Toplumsal cinsiyet olduğunu düşünüyorsanız toplumsal cinsiyeti, cinsiyet olduğu düşünüyorsanız cinsiyeti işaretleyin.

İFADELER	TOPLUMSAL CİNSİYET	CİNSİYET
1. Kadınlar, erkeklere göre genellikle daha uzun yaşarlar.		
2. Kızların okumasına gerek yoktur, çünkü evlenince onlara kocaları bakar.		
3. Kadınlar daha duygusaldır.		
4. Erkekler ağlamaz.		
5. Kadınlar her mesleği (örneğin mühendislik gibi) yapamazlar.		
6. Kadınlar doğum yapabilir; erkekler yapamazlar.		
7. Çocuğa bakmak kadının işidir.		
8. Kadınların daha büyük mideleri, karaciğerleri ve böbrekleri vardır; ancak erkeklerin akciğerleri daha büyüktür.		
9. Kadınlar daha fazla konuşurlar.		
10. Erkekler daha rekabetçidirler.		
11. Pembe kızların rengi, mavi erkeklerin rengidir.		
12. Erkeklerin dişleri genellikle daha uzun süre dayanır.		
13. Erkekler matematikte daha iyidirler.		
14. Erkekler yemek yapamazlar.		
15. Kadınlar sıcağa soğuktan daha fazla dayanırlar, erkekler ise soğuğa sıcaktan daha fazla dayanırlar.		



## ETKİNLİK 1: HANIM HANIMCIK OL / ERKEK GİBİ DAVRAN!<sup>1</sup>

**AMAÇ:** Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin mesajları nerelerden aldıklarının farkına varmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalemi

**KİMLER İÇİN:** 5. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Bu oturumumuzda kız ve erkek olmaya ilişkin çevremizden aldığımız mesajların neler olduğunu konuşacağız.
- (Tahtaya Kız ve Erkek yazın). Kızlar nasıl olmalı sizce? (Yanıtları maddeler halinde yazın ve bu sütunu bir kutu içine alın.) Erkekler nasıl olmalı sizce? (Yanıtları maddeler halinde yazın ve bu sütunu bir kutu içine alın). Peki, kızların nasıl davranacaklarını kimlerden öğrendiniz? (Yanıtları alın) Erkeklerin nasıl davranacaklarını kimlerden öğrendiniz? (Yanıtlarını alın)
- (Kızlarla ilgili kutuyu işaret ederek sorun) Kızlar bu kutunun dışına çıkarlarsa, yani bu kutuda yazılanlar gibi davranmazlarsa ne olur? Diğer insanlar neler söyler ya da yapar? (Katılımcıların söylediklerini kutunun dışına yazın). Bunlar bize ne hissettir?
- (Erkeklerle ilgili kutuyu işaret ederek sorun) Erkekler bu kutunun dışına çıkarlarsa, yani bu kutuda yazılanlar gibi davranmazlarsa ne olur? Diğer insanlar neler söyler ya da yapar? (Katılımcıların söylediklerini kutunun dışına yazın). Bunlar bize ne hissettirir?
- Erkeklerle ve kızlara ait bu tür katı düşünce ve tutumlar bizi nasıl sınırlar ya da zarar verir? (Yanıtları alın).
  - Haklarımızdan mahrum kalabiliriz.
    - Hangi haklarımızdan mahrum kalabiliriz sizce? (Yanıtları dinleyin). En temel ve en önemli hakkımız olan yaşama hakkımızdan mahrum kalabiliriz. Kadına yönelik şiddetin normal sayılması işte bu tür kalıplaşmış düşünce ve inançların sonucudur.
    - Mahrum kalabileceğimiz bir diğer önemli hakkımız eğitim hakkımızdır. Kızların eğitim almasının gerekmediği, nasıl olsa bir gün evleneceği, kocasının ona bakacağı, o yüzden çalışmasının gerekmeyeceği gibi düşünce ve inançlar da toplumsal cinsiyet rollerinin bir sonucudur. Toplumsal cinsiyet, kız çocuklarının okula gönderilmemesinin ardında yatan en önemli nedendir.
    - Karar verme hakkımız elimizden alınabilir. Karar verme sürecine katılamayız. Geleneksel ya da katı toplumsal cinsiyet rollerini benimsemiş toplumlarda kız

<sup>1</sup> Bu etkinlik, Oakland Men's Project'te yer alan Gender Boxes isimli etkinlikten uyarlanmıştır.

çocukları ve kadınlar karar verme sürecinin dışında tutulurlar; çünkü onların akıllı olmaları ya da düşünmeleri beklenmez; hatta engellenir. Ne giyeceğinden, kiminle evleneceğine, seçimlerde kime oy vereceğine kadar tüm kararlar onun yerine başkaları tarafından verilir.

- Duygularımızı özgürce ifade edemeyiz. Erkeksek ağlayamaz, gülemez ya da korkamayız. Erkeklerin sadece öfkelerini ifade etmelerine izin verilir. Kızlar ise ağlayabilir, gülebilir (çok dikkat çekmemek şartıyla) ve korkabilirler, ancak öfkelenemezler. Oysaki tüm duygularımız doğaldır ve uygun bir biçimde ifade edilebilirler.
- Olduğumuzdan farklı görünmek zorunda kalabiliriz. Örneğin erkek olarak hep güçlü olmamız, kız olarak da güçsüz ve hep hanım hanımcık olmamız beklenir. Erkekler kendilerini fiziksel olarak güçlü hissetmese de güçlüymüş gibi davranırlar. Kavgadan kaçtıklarında arkadaşları onlarla “ana kuzusu” diye dalga geçer. Diğer yandan, güçlü, bir şeyden korkmayan ya da erkeklerin yapması beklenen davranışları gösteren, örneğin ağaçlara tırmanan bir kıza hemen “Erkek Fatma” ismi yakıştırılır.
- İstedığımız mesleği seçemeyebiliriz. Örneğin pilot olmak isteyen bir kız çocuğunun ya da çocuk gelişim uzmanı olmak isteyen bir erkek çocuğunun bu istekleri garip karşılanabilir, hatta kendilerine “daha uygun” bir meslek seçme konusunda baskıya maruz kalabilirler.

- Gördüğümüz gibi katı toplumsal cinsiyet rolleri bizi sınırlar. Yapmak istemediklerimizi yapmak zorunda kalabilir; yapmak istediklerimizi gerçekleştiremeyebiliriz. Biyolojik özelliklerimiz, yapmak istediklerimizin ve haklarımızın önüne geçtiğinde ortaya toplumsal cinsiyet eşitsizliği çıkar.

## ETKİNLİK 2: MEDYADA KADIN VE ERKEK<sup>2</sup>

**AMAÇ:** Öğrencilerin, toplumsal cinsiyete ilişkin medyada yer alan mesajların farkına varmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalemi, grup sayısı kadar Uygulama Sayfası 2'nin çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 6. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- ❑ Bu oturumda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin mesajları nerelerden aldığımızı tartışacağız. Bir etkinlikle başlayalım. Etkinliğimizin adı "Medyada Kadın ve Erkek". Farz edelim ki, sizler başka gezegenlerden ülkemize geldiniz. Ülkemizde kadınların ve erkeklerin nasıl yaşadıklarını merak ediyorsunuz ve bunu en kolay televizyon izleyerek öğreneceğinize karar veriyorsunuz. Tüm televizyon programlarını izliyorsunuz. Sizce kadına ve erkeğe ilişkin ne tür mesajlar alırdınız? Şimdi dört gruba ayrılalım. Sizlere Uygulama Sayfası dağıtacağım. Gruplarınızda tartışarak uygulama sayfasını dolduracaksınız, sonrada sunacaksınız.
- ❑ Grupların sunumlarını dinleyin ve aşağıdaki noktaları vurgulayarak konuyu toparlayın:

### Dizilerde:

- Kadınlar çoğu zaman güçsüz, korunmaya muhtaç, kendi ayakları üzerinde duramayan, namusunu kendisi koruyamayan kişiler olarak gösteriliyorlar. Akıllı kadınların çoğu kötü karakterleri canlandırıyor. Kadınlar aynı zamanda güvenilmez kişiler olarak da gösteriliyor.
- Erkekler ise güçlü, fiziksel şiddete başvurması normal, kadını koruyan ve çoğu zaman kadınlardan daha şerefli olarak gösteriliyorlar.

### Reklamlarda:

- Tüm deterjan, beyaz eşya ve küçük ev aletleri reklamlarında kadınlar yemek pişiriyor, temizlik yapıyor, çamaşır ve bulaşık yıkıyorlar. Hangi markayı seçeceklerini söyleyenler, yani akıl verenler ise genellikle erkekler.
- Bebek bezi ve maması reklamlarında bebek ya da çocuk hep anneyle gösteriliyor. Ev işleri, çocuk bakımı gibi işler kadının, çalışmak erkeğin işi gibi gösteriliyor.
- Reklamlarda kadınların sürekli şık ve zayıf olması gerektiği vurgulanıyor. Kilo verdiren ürünlerde hep kadınlar oynuyor.
- Spor ürünlerinde oynayanların çoğu erkek.

<sup>2</sup> Bu etkinlik, The Gender and Media Handbook, Mediterranean Institute of Gender Studies, 2005 isimli materyalden uyarlanmıştır.

## Haberler:

- Kadınların en çok yer aldığı haberlerin başında kadına yönelik şiddet (dayak ve cinayet) haberleri geliyor.
- Kadınların başarıları çok az haber oluyor.
- Son zamanlarda artsa da ana haber bültenlerini sunanların çoğu erkek.

## Spor programları:

- Spor programların çoğu futbolla ilgili ve hemen hemen hepsinin sunucuları ve konukları erkekler.
- Spor müsabakalarının (futbol, tenis, atletizm, araba ve motosiklet yarışları) yorumcularının hepsi erkek).
- Gazetelerde spor yazarlarının hepsi erkek.

**UYGULAMA SAYFASI 2: MEDYADA KADIN VE ERKEK**

**1. DİZİLERDE KADINLARA VE ERKEKLERE İLİŞKİN VERİLEN MESAJLAR:**



**2. REKLAMLARDA KADINLARA VE ERKEKLERE İLİŞKİN VERİLEN MESAJLAR:**

**3. HABERLERDE KADINLARA VE ERKEKLERE İLİŞKİN VERİLEN MESAJLAR:**



## ETKİNLİK 3: ATASÖZLERİNDE KADIN VE ERKEK

**AMAÇ:** Öğrencilerin, toplumsal cinsiyete ilişkin atasözlerinde yer alan ayrımcı mesajların farkına varmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalemi, grup sayısı kadar Uygulama Sayfası 3'ün çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 5. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Bu oturumda toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin mesajları nerelerden aldığımızı tartışmaya devam edeceğiz.
- Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına ilişkin mesajlar atasözleriyle kuşaktan kuşağa aktarılır. Şimdi sizlere bazı atasözleri ve deyimler okuyacağım. Bizim atasözlerimizin yanında başka ülkelerin atasözleri de var. (Bu atasözlerine sizin çalıştığınız ya da yaşadığınız bölgeye ait, kadını güçsüz ve değersiz gösteren atasözleri ve deyimleri de ekleyebilirsiniz). (Aşağıdaki atasözleri ve deyimleri birer birer okuyun ve her atasözü ya da deyimden sonra öğrencilere kadın ve erkek için ne tür bir mesaj verdiğini sorun):

1. **Saçı uzun akı kısa:** Kadınlar aptaldır, düşünemezler.
2. **Kadınlar beceriksizdir; bir sobanın etrafını bile dolaşamazlar (Pakistan atasözü):** Kadınlar beceriksizdir.
3. **Ağaç yeşert meyve getirsin, oğlan büyüt ekmek getirsin:** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
4. **Erkek getirmeyi, kadın yetirmeyi bilmeli:** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
5. **Erkek iş başında, kadın aş başında belli olur:** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
6. **Elinin hamuru ile erkek işine karışma:** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
7. **İdeal kadın, iyi bir eş ve bilgili bir annedir (Japon atasözü):** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
8. **Kadının yeri mutfaktır / evidir (Papua Yeni Gine ve Birleşik Krallık atasözü):** Kadının yeri evidir; erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
9. **Oğlan doğuran övünsün, kız doğuran dövünsün:** Kız çocukları değersizdir.
10. **Erkek çocuk benim adıma taşır, kız çocuğun ise adı yoktur (Papua Yeni Gine atasözü):** Kız çocukları değersizdir.
11. **Erkeğe saygı duy, kadını aşağıla (Japon, Vietnam atasözü):** Kadınlar değersizdir.

12. **Adam yerine konmak:** Kadınlar değersizdir. (Doğrusu insan yerine konmak olmalıdır).
  13. **Adam gibi adam olmak:** Kadınlar değersizdir. (Doğrusu insan gibi adam ya da kadın olmak olmalıdır).
  14. **Kızı serbest bırakırsan ya davulcuya ya zurnacıya kaçır:** Kadınlar kendi başlarına doğru karar veremezler.
  15. **Erkekler bir filin ön bacaklarıysa, kadınlar arka bacaklarıdır (Tayland atasözü):** Kadınlar kendi başlarına doğru karar veremezler, onun için erkekler onlara yol göstermeli ya da kararı kadınların yerine vermelidir.
  16. **On beşinde kız ya erdedir, ya yerde:** Kız çocukları erkenden evlendirilmelidir, yoksa ailenin başına sıkıntı açar.
  17. **Kız beşikte, çeyiz sandıkta:** Kız çocukları erkenden evlendirilmelidir.
  18. **Kadının sırtından sopayı, karnından sopayı eksik etmeyeceksin:** Kadına şiddet uygulamak doğaldır.
  19. **Kızını dövmeleyen dizini döver:** Kadına şiddet uygulamak doğaldır.
  20. **Sopa kadını yola getirir (Bangladeş atasözü):** Kadına şiddet uygulamak doğaldır.
- Bu atasözleri ve deyimlerde kadınlar ve erkekler için ne tür mesajlar veriliyor?
    - Kadının yeri evidir, erkek çalışır ve eve ekmek getirir.
    - Erkek kadından daha değerlidir.
    - Kadınlar kendi kararlarını veremezler.
    - Kadınlar düşünemezler.
    - Kız çocukları erkenden evlendirilmelidir.
    - Kadınlar erkeklerden daha beceriksizlerdir.
    - Kadınlara güvenilmez.
    - Kadına şiddet göstermek normaldir.
  - Bu tür atasözleri ve deyimler günlük hayatımızda ve medyada sıklıkla kullanıldığında yukarıdaki tüm mesajlar doğru ve normalmiş gibi kabul edilmeye başlanır. Diğer bir deyişle beynimize işlenir. Oysaki farklılıkları olsa da kadın ve erkek insan olarak birbirine eşittir. Her ikisinin de eşit muamele görme, fırsatlardan ve kaynaklardan eşit bir biçimde yararlanmaya hakları vardır.

**ETKİNLİK 4: KALIPLAR VE BİREYLER**

**AMAÇ:** Öğrencilerin, zarar veren toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalık kazanmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, kâğıt

**KİMLER İÇİN:** 6. Sınıf ve üstü

**AKIŞ:**

- (Oturumdan önce üç A4 kâğıdının üzerine “Katılıyorum”, “Kararsızım” ve “Katılmıyorum” yazın. Bunlar sizin oylama kartlarınız)
- Bu oturumda toplumsal cinsiyet rollerinin bize zarar veren, bizi sınırlayan etkilerinden konuşacağız.
- (Oylama kartlarınızı birer metre arayla yere dizin). Şimdi bir etkinlik yapacağız. Herkes ayağa kalksın ve yere dizdiğim kâğıtların arkasına geçsin. Bunlar bizim oy kartlarımız. Sizlere bazı ifadeler okuyacağım. Önce biraz düşünün, eğer okuduğum ifadeye katılıyorsanız “Katılıyorum”, katılmıyorsanız “Katılmıyorum”, kararsızsanız “Kararsızım” grubuna geçin. Hazır mısınız?
- (İfadeleri tane tane okuyun ve katılımcıların düşünmesine zaman tanıyın).
  1. Erkekler duygularını göstermemelidirler.
  2. Kadınlar duygusal olarak hassas ve kırılgandırlar.
  3. Erkekler matematik ve analiz becerilerini kullanacakları bir meslek seçmelidirler.
  4. Kadınlar diğer insanlara “yardım” edecek meslekleri seçmelidirler.
  5. Kadın kendi ihtiyaçlarına öncelik vermemeli, öncelikle başkalarının ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
  6. Eve ekmek getirme sorumluluğu erkeğindir.
  7. Kadınlar evde oturmalı ve çocuklarına bakmalıdırlar.
  8. Erkeklerin saygınlık kazanmalarının tek yolu, yüksek maaşlı bir işte çalışmalarıdır.
  9. Erkeklerin sorunlarını fiziksel şiddet kullanarak çözmeleri normaldir.
  10. Kadınlar fiziksel şiddete maruz kalıyorlarsa bunun bir nedeni mutlaka vardır.
  11. Erkekler, erkekliklerini kanıtlamak için gerekiyorsa risk alırlar (Örneğin hızlı araba kullanmak, kötü alışkanlıklar edinmek gibi)
  12. Kadınların cinsel tacize ve tecavüze uğramaları onların suçudur.
- Şimdi yerlerimize oturalım. Her ifadenin üzerinden tek tek geçeceğiz. (İfadeleri birer birer okuyun ve katılımcılara neden o ifadeye katıldıklarını, katılmadıklarını ya da kararsız kaldıklarını sorun. Daha sonra aşağıdaki açıklamaları yapın).



- 1. Erkekler duygularını göstermemelidirler:** İster erkek, ister kadın olsun herkesin üzüntü, korku, sevinç ve öfke duygularını yaşaması doğaldır ve bu duyguları ifade edebilir. Toplumumuzda erkeklerin üzüntülerini, korkularını ve sevinçlerini göstermemeleri beklenir. Kadınlar ise ağlayabilirler, sevinçlerini ve korkularını gösterebilirler, ancak onların da öfkelerini göstermeleri hoş karşılanmaz. Oysaki tüm duygularımız insancadır, duyguların cinsiyeti olmaz.
- 2. Kadınlar duygusal olarak hassas ve kırılgandırlar:** Bu tür bir görüş, kadınların duygularını kontrol edemediği anlamını ifade eder. Oysaki durum böyle değildir. Kadınlar duygularını daha özgürce ifade edebildikleri için duygularını kontrol edemedikleri düşünülür.
- 3. Erkekler matematik ya da analiz becerilerini kullanacakları bir meslek seçmelidirler:** Peki, ya erkek çocuğun sanata ilgisi ve becerisi varsa ya da insanlara yardım etmek istiyorsa o zaman ne olacak? Her şeye rağmen istemediği ve sevmediği bir mesleğe mi yönelecek? Bu görüş aynı zamanda kadınların bu becerilerden yoksun olduklarını ya da matematik ve analiz becerileri varsa bile bu becerilerini kullanmalarının beklenmediği anlamına gelir.
- 4. Kadınlar başkalarına “yardım” edecek meslekleri seçmelidirler:** Aynı sorular kız çocukları için de geçerli. Ya bir kız çocuğu matematik ve analitik alanlarda daha başarılıysa? Ya bir bilim insanı olmak istiyorsa?
- 5. Kadın kendi ihtiyaçlarına öncelik vermemeli, öncelikle başkalarının ihtiyaçlarını karşılamalıdır:** Toplumumuzda kadınların fedakâr olmaları ve kendi ihtiyaçlarını dile getirmemeleri beklenir. İster erkek olalım, ister kadın hepimizin ihtiyaçları önemlidir. Elbette ki, başkalarının ihtiyaçlarını kendi ihtiyaçlarımızın önüne koymamız gereken durumlar olabilir; örneğin, çocuğumuz varsa önce onun ihtiyaçlarının karşılanması gerekir. Ancak bu sadece annenin değil, babanın da görevidir.
- 6. Eve ekmek getirme sorumluluğu erkeğindir.**
- 7. Kadınlar evde oturmalı ve çocuklarına bakmalılardır.**

Bu iki görüş de toplumumuzda yaygın olan bir görüştür. Erkeğin çalışıp eve ekmek getirmesi, kadının ise evde kalıp çocukları büyütmesi beklenir. Her ikisi de, tek başına bir kişinin kaldıramayacağı kadar büyük sorumluluklardır. Kadın çalışarak ekonomik sorumluluğu paylaşmalı, erkek de çocukların yetiştirilmesindeki sorumluluğunu üstlenmelidir.
- 8. Erkeklerin saygınlık kazanmalarının tek yolu, yüksek maaşlı bir işte çalışmalarıdır.**

Asıl olan insan ve emeğe saygıdır. Çalışarak ekmeğini kazanan herkes saygınlığı hak

eder.

**9. Erkeklerin sorunlarını şiddet kullanarak çözmeleri normaldir:**

**10. Kadınlar fiziksel şiddete maruz kalıyorlarsa bunun bir nedeni mutlaka vardır:**

Hiçbir sorun şiddet kullanarak çözülmez. Diğer yandan hiçbir canlı şiddeti hak etmez.

Şiddet, insanı fiziksel ve duygusal olarak yaralayan, kendine olan saygısını ve güvenini kaybetmesine neden olan bir davranıştır. Nedeni ne olursa olsun, şiddetin hiçbir türü kabul edilemez.

**11. Erkekler, erkekliklerini kanıtlamak için gerekiyorsa risk alırlar (Örneğin hızlı araba kullanmak, kötü alışkanlıklar edinmek gibi):** Hiç kimse yapmak istemediği ya da kendisine zarar verecek bir davranışı yapmaya zorlanamaz. Erkeklik ve kadınlık yaptığımız şeylerle değil, fiziksel özelliklerimizle ilgili bir konudur.

**12. Kadınların cinsel tacize ve tecavüze uğramaları onların suçudur:** Cinsel taciz ve tecavüzün hiçbir haklı ve geçerli gerekçesi yoktur. Bu bir suçtur.

□ (Şu soruları tartışın):

- Toplumumuzda kadın mı erkek mi daha avantajlıdır? Neden?
- Bu tür düşünce kalıpları bize nasıl zarar verir? Bir kadın ve erkek için olumsuz sonuçları neler olabilir?
  - Bu tür mesajlar ayrımcılıktır.
  - Kadınların değersiz, güvenilmez, kendi başına bir şey beceremeyen birer varlık olarak algılanmasına sebep olur.
  - Kadına yönelik her türlü şiddeti meşru kılar.
  - Kızların fiziksel, duygusal ve zihinsel açıdan hazır olmadıkları bir yaşta evlendirilmelerine sebep olur.
  - Kızların eğitim haklarını elinden alır.
  - Genellemeler yaparak her iki cinsi de bir gruba sokar. Oysa bizlerin bireysel farklılıkları vardır. Bu tür yargılar her insanın kendine özgü bir birey olduğu gerçeğini göz ardı eder.
- Bu durumu değiştirmenin yolları var mı? (Yanıtları alın). Bu durumu değiştirmenin ilk adımı bu konuya ilişkin kendi düşüncelerimizi değiştirmek ve yargılarımızdan kurtulmaktır. Bizler değişirsek, günün birinde toplum da değişecektir.

## ETKİNLİK 5: EĞİTİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

**AMAÇ:** Öğrencilerin, özellikle kız çocuklarının eğitiminin önündeki engelleri ve çözüm yollarını tartışmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, grup sayısı kadar Uygulama Sayfası 3'ün çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 5. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Şimdiye kadar olan oturumlarımızda toplumsal cinsiyet rollerine, yani erkek ve kadına ilişkin önyargıların bize ve geleceğimize nasıl zarar verebileceğini gördük. Bu oturumda o zararlardan birini ele alacağız. Çocukların, özellikle kız çocuklarının neden okula gönderilmediklerini ya da gelmediklerini tartışacağız.
- (Şu soruları tartışarak başlayın):
  - Sizce çocuklar neden okulu bırakıyorlar?
  - Okul bırakan birisini tanıyor musunuz? Sizce okulu bırakmak onun hayatını nasıl etkilemiş olabilir?
  - Siz hiç okulu bırakmayı düşündünüz mü? Neden?
  - Bir önceki oturumda hayattaki en büyük hayalinizi yazmıştınız. Bu hayalinize eğitim olmadan ulaşabileceğinizi düşünüyor musunuz?
- Şimdi dört gruba ayrılalım. Her gruba birer tane uygulama sayfası dağıtacağım. Çocukların, özellikle kız çocuklarının neden okula gönderilmediklerini ve neler yapılabileceğini tartışıp yazacaksınız.
- Hangi gruptan başlayalım? (Sunumlar bittikten sonra büyük gruba eklemek istedikleri bir şey olup olmadığını sorun).
- (Tüm gruplar bittikten sonra şu soruları tartışın):
  - Sizlerin okula gelemeyen, okulu terk eden, devamsızlığı olan arkadaşlarınız var mı?
  - Neden okula gelmediklerini biliyor musunuz?
  - Onlar için neler yapabiliriz?
  - Kimlerden destek alabiliriz?
  - Sizlerin eğitimimize destek olan arkadaşlarınız var mı? Nasıl destek oluyorlar?
  - Sizler ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?

## UYGULAMA SAYFASI 3: EĞİTİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLERİ KALDIRMAK

EĞİTİMİN ÖNÜNDEKİ ENGELLER VE OKULU TERK ETME  
NEDENLERİ



NELER YAPILABİLİR?



## ETKİNLİK 6: EĞİTİMSİZ OLMAZ

**AMAÇ:** Öğrencilerin, eğitimin önemini anlamalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, A4 kağıdı

**KİMLER İÇİN:** 5. sınıf ve üstü

**AKIŞ:**

- ❑ Bu oturumda eğitimin önemini tartışacağız. Şimdi sizlere bir uygulama sayfası dağıtacağım. (5.sınıf ve üstü için Uygulama Sayfası 3, daha küçük sınıflar için Uygulama sayfası 4'ü dağıtın) Bunu doldurmak için 10 dakikanız var. Sonra herkes sunum yapacak. (Sunumları dinleyin).
- ❑ Şimdi iki gruba ayrılın. Farz edin ki, bir arkadaşınız var. İsmi Hazal olsun (başka bir isim de koyabilirsiniz). Hazal 6. sınıf öğrencisi. Babası çalışmıyor ve 8 kardeşi var. Ailesinin maddi durumu iyi değil. O da abla ve ağabeyleri gibi çalışıp ailesine katkıda bulunmak istiyor. Bir kuaförün yanında çalışıp para kazanabileceğini düşünüyor. Gruplarınızda şu soruyu tartışacaksınız:
  - 1. Grup: Hazal okula gitmediğinde nasıl bir hayatı olur? Nasıl bir çocukluk ve gençlik geçirir? Nasıl bir işi olur? Nasıl bir evliliği olur? Çocuklarını nasıl yetiştirir?
  - 2. Grup: Hazal okuluna devam ettiğinde nasıl bir hayatı olur? Nasıl bir çocukluk ve gençlik geçirir? Nasıl bir işi olur? Nasıl bir evliliği olur? Çocuklarını nasıl yetiştirir?(Soruları tahtaya yazın).
- ❑ **Not:** Bu etkinliği küçük sınıflarda soru cevap şeklinde yapmanız daha uygun olur
- ❑ Hangi grup başlamak istiyor? (Grupları dinleyin, gerekiyorsa siz de olasılıkları ekleyin):

**Hazal okulu bıraktığında:****Çocukluk ve gençlik:**

- Arkadaşlarıyla vakit geçiremez.
- İletişim, sorun çözme, kendini ifade etme, yardım etme gibi becerileri öğrenemez.
- Çocukluğunu yaşayamaz.
- Fiziksel ve ruhsal olarak erken yaşta yıpranır.
- Kendini hastalıklara karşı koruyamaz.
- Yetişkinliğe sağlıklı ve yeterli bir biçimde hazırlanamaz.

**İş:**

- Muhtemelen düşük ücretle çalışmak zorunda kalır.
- Yoksul bir hayat sürmeye devam eder.
- Haklarını bilmediği için koruyamaz ve iş yerinde zarar görür.

- Beceri ve potansiyelinin ancak bir kısmını kullanabilir.

## **Evlilik ve çocuklar:**

- Erkenden evlenir ve genç yaşta çok fazla çocuğu olur.
- Kendini yetiştiremez.
- Çocuklarını hastalıklardan koruyamaz.
- Şiddet görse bile o evliliği bitiremez, çünkü çocuklarına ve kendisine bakamaz.
- Çocuklarının derslerine yardım edemez.
- Çocuklarını iyi yetiştiremez.
- Kendi ayakları üzerinde duramaz.

## **Hazal okula devam ettiğinde:**

### **Çocukluk ve gençlik:**

- Arkadaşlarıyla vakit geçirebilir. Bu da duygusal gelişimi için gereklidir.
- İletişim, sorun çözme, kendini ifade etme, yardım etme gibi becerileri öğrenebilir.
- Çocukluğunu yaşayabilir.
- Fiziksel ve ruhsal olarak erken yaşta yıpranmaz.
- Kendini hastalıklara karşı koruyabilir.
- Yetişkinliğe sağlıklı bir biçimde hazırlanır.

### **İş:**

- Bir mesleği olur.
- Daha iyi ücret alabilir.
- Yoksulluk zincirini kırabilir.
- Haklarını bildiği için kendini koruyabilir ve iş yerinde zarar görmez.
- Beceri ve potansiyelinin tamamını kullanabilir.

### **Evlilik ve çocuklar:**

- Daha geç evleneceği için daha az çocuğu olur.
- Kendini yetiştirebilir.
- Çocuklarını hastalıklardan nasıl koruyacağını bilir.
- Şiddete maruz kaldığında boşanabilir; çalışarak kendisine ve çocuklarına bakabilir.
- Çocuklarının derslerine yardım edebilir.
- Çocuklarını daha iyi yetiştirebilir.
- Kendi ayakları üzerinde durabilir.

## UYGULAMA SAYFASI 4: EĞİTİMSİZ OLMAZI!

Okulda hangi bilgileri öğreniyorsunuz?

---

---

---

---

---

---

---

---

Okulda hangi olumlu davranışları kazanıyorsunuz?

---

---

---

---

---

---

---

---

İleride yapmak istediğiniz meslek:

---

---

Okulda öğrendikleriniz yapmak istediğiniz mesleğe ulaşmanızda size nasıl yardımcı olacaklar?

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

UYGULAMA SAYFASI 5: OKULDA NELER ÖĞRENİRİZ?





## ETKİNLİK 7: NE YAPABİLİRİZ?<sup>3</sup>

**AMAÇ:** Öğrencilerin, arkadaşlarının okulu bırakma ya da devamsızlıkları konusunda çözüm üretmelerini sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, hikayelerin bir çıktısı, dört tane Uygulama Sayfası 5'in çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 5. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Bu oturumda da eğitimlerine devam edemeyen arkadaşlarımız için neler yapabileceğimizi tartışacağız.
- (Uygulama Sayfası 5'teki resmi katılımcılara göstererek açıklayın) Burada bir kız çocuğu var ve okula gitmek istiyor. Bu nehir onun okula gitmesini engelleyen bütün nedenler. Bu taşlar da onu okula ulaştıracak her türlü çözümü temsil ediyorlar.
- Şimdi dört gruba ayrılalım. Her bir gruba bir hikâye vereceğim. Hikâyelerdeki çocukları nehrin bir yakasındaki çocuklar gibi düşünün. Onların karşıya geçebilmesi için aileleri, okul, vali ya da kaymakam ve arkadaşları neler yapabilir? Diğer bir deyişle hikâyelerdeki çocukları okula ulaştırabilecek taşlar, çözümler neler olabilir? (Altı çizili kelimeleri tahtaya yazın. Hikâyeleri ve birer Uygulama Sayfası 5'i gruplara dağıtın ve çalışmalarını için gruplara 10-15 dakika verin).
- Hangi gruptan başlayalım? (Sunumlar bittikten sonra büyük gruba eklemek istedikleri bir şey olup olmadığını sorun).
- (Tüm gruplar bittikten sonra şu soruları tartışın):
  - Sizlerin okula gelemeyen, okulu terk eden, devamsızlığı olan arkadaşlarınız var mı?
  - Neden gelmiyorlar?
  - Burada bulduğumuz çözümler işlerine yarar mı?
  - Sizler ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?
  - Sizlerin eğitiminize destek olan arkadaşlarınız var mı? Nasıl destek oluyorlar?

<sup>3</sup> Bu etkinlik, Go Girls!. Community Based Life Skills for Girls: A Training Manual. USAID Project Search isimli materyalden uyarlanmıştır.

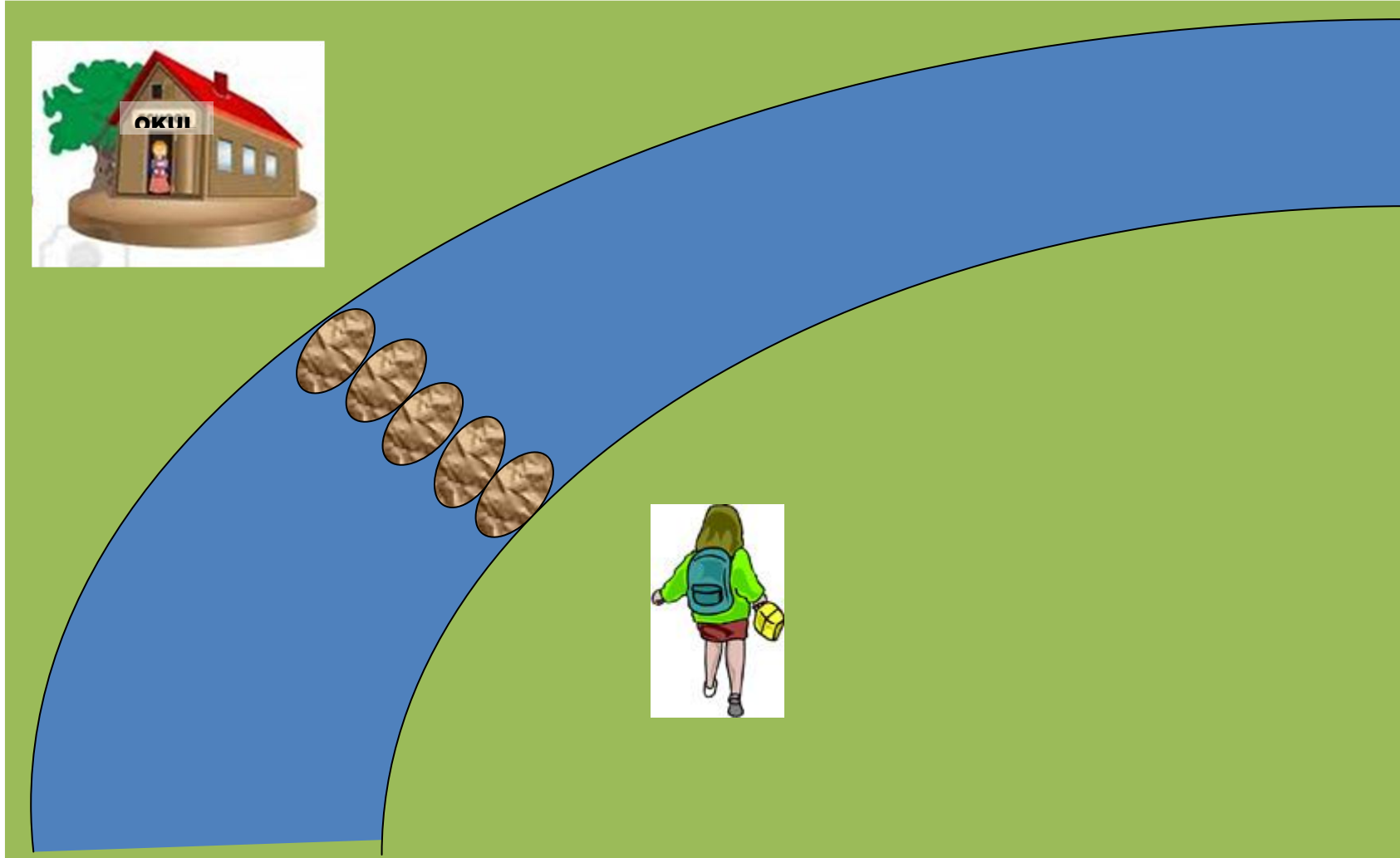
Hatice yedi çocuklu bir ailenin kızı. Kendisinden büyük iki ablası, iki ağabeyi, kendisinden küçük bir erkek ve bir kız kardeşi var: 8 yaşında ve okulunu çok seviyor. Ama kendinden küçük erkek kardeşi seneye okula başlayacağı için babası onu okuldan alacak. Çünkü ikisini birden okula gönderecek parası yok. Hatice bunu biliyor ve çok üzülüyor. Kendisinden büyük iki ablası da okuma yazma öğrenince okuldan alınmış. Ağabeylerinden birisi hala okuyor. Diğeri de okulu bırakmış, çalışıyor.

Ahmet, 14 yaşında babasını yeni kaybetmiş bir öğrenci. Babasını kaybetmeden önce iyi olan dersleri birden bire kötüye gidiyor. Ahmet kendinden büyük sınıfta okuyan bir grup öğrenci ile de arkadaşlığını ilerletiyor. Eski arkadaşlarıyla konuşmuyor ve artık onlarla vakit geçirmek istemiyor. Okula gelmemeye, okul saatlerinde yeni arkadaşlarıyla internet cafelere gitmeye başlıyor. Eskiden sakin bir çocukken, sık sık kavga çıkaran bir çocuk olup çıkıyor.

Ceylan öğretmen olmak isteyen bir kız çocuğu. Küçük bir köyde yaşıyor. Okula gitmeyi çok seviyor. Dersleri çok iyi. Öğretmenleri de onu çok seviyor ve onun çok iyi okuyacağına inanıyorlar. Ceylan öğretmen olma hayali kuruyor. Bu hayaline ulaşmak için de çok çalışıyor. Ceylanın annesiyle babası onun artık evlenme çağına yaklaştığını düşündüklerinden onu okuldan almak istiyorlar. Bir gece Ceylan annesiyle babasının konuşmalarına kulak misafiri oluyor. Konu Ceylan'ın evlendirilmesi. Bunları duyan Ceylan çok üzülüyor. Her sabah öğretmen olma hayaliyle, güle oynaya okula giden Ceylan o sabah üzgün ve hayal kırıklığı içinde okula gidiyor. Öğretmenlerine bakıyor, baktıkça gözleri doluyor.

Emine ile Mustafa iki kardeşler. Bu iki kardeş, nisan ayı gelince aileleriyle birlikte başka illere mevsimlik işçi olarak çalışmaya gidiyorlar. Aylarca başka illerde çalışıp kasım ayında geri geliyorlar. Yeniden okula döndüklerinde arkadaşları derslerinde oldukça ilerlemiş oluyorlar ve iki kardeş onlara yetişmekte çok zorlanıyorlar. Mustafa artık okula gitmek istemediğini, nasıl olsa başaramadığını söylüyor. Emine tüm gayretiyle devam etmeye çalışıyor ama onun da eğitimine ilişkin umutları giderek azalıyor.

UYGULAMA SAYFASI 6: NE YAPABİLİRİZ?



## ETKİNLİK 8: ARKADAŞIMI DESTEKLİYORUM

**AMAÇ:** Öğrencilerin, eğitim konusunda arkadaşlarını desteklemek konusunda sahip oldukları ve sahip olmaları gereken becerilere ilişkin farkındalık kazanmalarını sağlamak

**MALZEME:** Tahta-tebeşir / tahta kalem, Oturum 5'teki hikayelerin çıktısı

**KİMLER İÇİN:** 4. Sınıf ve üstü

### AKIŞ:

- Geçen oturumda eğitimlerine devam etmeleri konusunda arkadaşlarımız için neler yapabileceğimizi tartışmıştık. Bu oturumda arkadaşlarımıza eğitim konusunda destek olabilmek için ne tür becerilere ihtiyacımız olduğunuz tartışacağız.
- Şimdi gelin geçen oturumdaki hikâyelere yeniden bakalım. Yeniden dört gruba ayrılalım. Rol oynamayla bu hikâyelerin çözümünü canlandıracağız. Her grup oyun için kaç kişiye ihtiyacı olduğunu belirleyecek ve rolleri dağıtacak. Sonra da neler söyleyeceğinize, hikayedeki arkadaşlarınızı eğitimlerine devam etmeye nasıl ikna edeceğinize karar vereceksiniz. (Sunumlardan sonra şu soruları tartışın):
  - Arkadaşlarınızın desteği size ne hissettirdi?
  - Arkadaşınıza destek vermede zorlandınız mı?
  - Destek olmak nasıl bir duygu?
- (Tahtaya Arkadaş ve Siz başlıklarını yazın). Arkadaşlarınıza eğitim açısından destek olmanın ona ne gibi yararları olur sizce? (Katılımcıların söylediklerini Arkadaş başlığı altına maddeler halinde yazın): Peki bir arkadaşınıza eğitim açısından destek olmanızın sizin için ne gibi yararları olur? (Katılımcıların söylediklerini Siz başlığının altına yazın ve her iki başlık için de eksikleri siz tamamlayın)

ARKADAŞ	SİZ
Yalnız olmadığını hissetmek	Empati, dinleme ve ikna becerilerinizi geliştirmek
Değer ve önem verildiğini hissetmek	Öz saygınızın ve öz güveninizin artması
Gelecek için bir umut	Yardım edebilmenin verdiği mutluluk
Eğitimden geri kalmaması	Öğretme becerilerinizi geliştirmek
Başkalarına güvenmeyi öğrenme	Güvenilir olmayı öğrenme
Arkadaşlığın değeri	Arkadaşlığın değeri
Destek	İşbirliği, ekip ruhu

- Arkadaşlarınıza destek vermede en çok hangi özelliklerinize ve becerilerinize güveniyorsunuz? (Yanıtları alın).
- Hangi becerilerinizi geliştirmek istersiniz? (Yanıtları alın ve bu becerileri bu program sayesinde öğreneceklerini belirtin)